

سختی‌ها، چالش‌ها، ساز و کارها

گزارشی جامع در زمینه مسائل فرهنگی و اجتماعی جوانان

ثویا مجد: گزارش‌گر مجله‌ی فردوسی در یک میزگرد بسیار صمیمانه با دانش‌جویان رشته‌ی روزنامه‌نگاری مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها مصاحبه‌ای به عمل آورده بود که بخش اول آن در شماره ۶ چاپ شد و اینک دنباله‌ی آن.....

همه‌ی ما یاد گرفته‌ایم و بلد هستیم که در جامعه باید شایسته‌ی سالاری باشد. اما، چنان چه ما به پست و مقامی دست یابیم، همین‌گونه هستیم، چون در طی نسل‌های متمادی همین‌گونه آموخته‌ایم و این چنین، بار آمده‌ایم.

اگر می‌خواهیم صادقانه با این بحث رو به رو شویم و نتیجه‌گیری مثبتی از این میزگرد داشته باشیم باید بپذیریم که باید سه - چهار نسل را پشت سر بگذاریم تا به نتیجه‌ای دل‌خواه برسیم. براساس تئوری‌های سیاسی در حال حاضر ثابت شده است که در جامعه‌ی ما و یا جامعه‌ی دیگران، راس حاکمیت با شیوه‌ای دموکراتیک مشخص می‌کند که کدام یک از پدیده‌های

یاد شده زیر در الویت قرار می‌گیرند:

توسعه‌ی سیاسی، توسعه‌ی فرهنگی، توسعه‌ی اقتصادی و یا توسعه‌ی اجتماعی؟ !! کدام یک در ردیف اول قرار می‌گیرند و مرتبه‌های بعدی کدامند؟ اساس این عناصر چهار گانه در گرو آموزش‌های طولانی مدت فرهنگی قرار دارند که نیازمند بستر سازی ریشه‌ای می‌باشد.

گفتار دوم

جوانان سرزمین ما آن‌گونه که جوانان کشورهای توسعه یافته و اروپایی سیاسی اندیش هستند، به دنبال سیاست نمی‌روند یا به کلامی دیگر سیاست‌گریز شده‌اند. علت چیست؟

سیروس - بونا: به باور من مشکلات سرزمین ما جدا از مشکلات ساختاری جهان سوم نیستند. این نابه‌سامانی‌ها در جامعه ریشه دوانیده و نهادینه شده‌اند. چون یک شبه ایجاد نشده‌اند، یک روزه نیز از بین نمی‌روند و باید

با کارهای مستمر فرهنگی و آموزشی به مرور بر این بحران‌ها فایق شویم. با تبلیغ و گرافه‌گویی و راه حل‌های مُسکنی و موقتی نمی‌توان مشکلات نهادینه شده را یک شبه حل کرد. پیش‌تر نیز اشاره کردم که در چهار حوزه فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی باید سرمایه‌گذاری کنیم تا فرهنگ سازی بشود. بر اساس پژوهش‌هایی که من انجام داده‌ام، در صورتی

که یک اراده ملی و کوشش جمعی در جامعه وجود داشته باشد که به باور من وجود ندارد، این پدیده اصلاحی باید از راس هرم شروع شده و بلافاصله نهادهای مدنی را که واسطه‌ی بین راس و قاعده هرم می‌باشند در بر بگیرد و در عین حال با ایجاد مشارکت مدنی و اجتماعی، در مبارزه با پیامدهای شوم آن نابه‌سامانی‌ها از هیچ تلاشی فروگذار نکند.

حالا به این نتیجه می‌رسیم که در چه زمینه‌هایی باید فرهنگ سازی کنیم؟ در زمینه‌ی تقویت عرق ملی، که ما نداریم، در زمینه‌ی احیا و تقویت وجدان کاری، که ما نداریم، در زمینه‌ی پشت کار، که ما نداریم، در زمینه فرهنگ سازی و ....

روی برف و یا اسکی روی آب می گذرانند. در مقابل جوان دیگری که غم نان و هزینهی کمرشکن زندگی دارد، نه از اسکی روی آب در سد کرج و نه از اسکی روی برف در دیزین و نه از کایت سواری، قایق رانی، اتومبیل رانی، تنیس، گلف و بسیاری از ورزش های گران قیمت و مخصوص پول دارها خبر دارد. من خودم با این سن و سال هنوز پیست اسکی روی برف دیزین را نه دیده ام و نه از بسیاری از ورزش های گران قیمت دیگر خبر دارم !! ..... «موضوع مهم تر این که اصولاً در کار باشگاه های ورزشی سطح شهر نظارتی همه جانبه نمی شود و خانواده ها از حاشیه های امنیتی برخوردار نیستند.»

پروانه - ستاری: ورزش در بین جوانان آن گونه که باید جانفثاده و عمومی نشده است.

گفتار چهارم:

رابطه ی سازمان های سیاسی و مذهبی با جوانان چگونه است؟

شهربانو - شاکری: «به دلیل مشکلات پیش آمده جوانان تمایلی ندارند که با این سازمان ها رابطه ای داشته باشند. زمانه ی ما با ۱۰-۲۰ سال گذشته متفاوت است. هر زمانه ای زبان خاص خودش را دارد. در ۱۰-۲۰ سال پیش گرایش جوانان به مساجد خیلی بیشتر از امروز بود. زیرا در آن سال ها

سیروس - برنا: «من این پرسش را از اساس نادرست می دانم! جوانان ما مخصوصاً بعد از انقلاب اسلامی ایران بسیار سیاسی اندیش و سیاست گرا شده اند. اما این حقیقت را نباید نادیده بگیریم که به دلیل چالش های دو دهه ی اخیر بین دو جناح موجود در کشور، نوعی سیاست گریزی در بین جوانان ما به وجود آمده است که نباید کل مجموعه را زیر سوال برد.»

رضا - ذلکی: «بعد از نشاط سیاسی سال های اول انقلاب تا سال های ۶۰ و ۶۱ تقریباً هیچ جوانی نبود که عضو حزبی نباشد و یا فعالیت سیاسی نداشته باشد. اما، وقتی از آن سال ها گذشتیم، پس از یک دوره نسبتاً طولانی رخوت و سکوت به ماجرای دوم خرداد رسیدیم و پس از فراز و نشیب های سیاسی جامعه، در حال حاضر چنان شده است که آن مشارکت سیاسی و عضویت در احزاب در سال های اول انقلاب اسلامی که افتخاری برای جوانان محسوب می گردید، اینک اگر جوانی وارد حوزه سیاسی و یا عضو یک حزب بشود مورد تمسخر قرار می گیرد. این پدیده ناپایدار به علت مشکلاتی است که برای جوانان ایجاد کرده اند.»

محبوبه - زمانی: «وقتی نیاز جوانان برآورده نشود، جوان با نوعی سرخوردگی رو به رو می شود که گناه آن را به گردن هیأت حاکمه می اندازد و همنه ی مشکلات را از چشم دولت مردان می بیند و به نوعی بی اعتمادی می رسد. این بی اعتمادی جوان را به راهی هدایت می کند که او سعی دارد خودش را از قید و بند های دست و پا گیر و مصنوعی که برایش ایجاد کرده اند، برهاند. وقتی بی اعتمادی به اوج رسید، جوان به کسی اعتماد نمی کند و دنبال کار خودش می رود و در بیش تر مواقع به نوعی نو آوری من درآوردی می رسد که بار منفی دارد. در این حالت جوان به دنبال عناصری می گردد تا باعث رهایی وی از آن قید و بندها گردند. در سراسر راه سخت گذر و ناهموار زندگی، خطرهای بزرگی در کمینش نشسته اند که باید بسیار عاقل باشد تا بتواند از وسوسه های شیطانی فرار کند.»

گفتار شوم:

ورزش به عنوان یک حرکت سالم و سازنده چه مقدار از وقت جوانان را در بر می گیرد؟

محبوبه - زمانی: «فاصله را نگاه کنید: یک نفر آن قدر پول دارد که قایق موتوری می خرد و در سد کرج اسکی روی آب می کند و با لوازم گران قیمت اسکی روی برف می خرد و روزهای زمستان و تابستانش را به اسکی

پروانه ستاری ، مهتاب منصوری ، سیروس بونا ، رضا - ذلکی:
 «کتاب بسیار گران است و قدرت خرید مردم پایین. به همین مناسبت گرایش به خرید کتاب کم شده است. دولت باید در چاپ کتاب سوبسید بدهد و کمک کند تا کتاب ارزان در اختیار علاقه‌مندان قرار گیرد و در سبب اقتصادی خانواده جای مناسبی پیدا کند.»

گفتار هفتم:

دموکراسی چگونه باید در جامعه پیاده شود؟

سیروس- بونا: «دموکراسی یعنی حکومت مردم بر مردم. برای رسیدن به دموکراسی راه طولانی در پیش داریم. باید از نوجوانی و جوانی آموزش فرهنگ دموکراسی آغاز شود. این فرهنگ شامل قواعدی چون: تساهل، تحمل یک دیگر، نقد پذیری، مراجعه به آرای عمومی، وجدان جمعی و ... می‌شود.

زمینه‌های دموکراسی بستری طولانی دارد و این حاصل نمی‌شود، مگر این که روی آن کار بشود.»

رضا - ذلکی: «ما در حال گذر از دموکراسی هستیم. خیلی از عوامل باعث شدند تا ما به دموکراسی نرسیم.»

گفتار هشتم:

رابطه‌ی دستگاه‌های حکومتی با جوانان چگونه باید باشد؟

علی - محمدی: «بحث بر این است که نیاز جوان باید شناسایی شود. مطالبات اجتماعی باید مشخص و شناخته شوند. زمینه‌های لازم برای شناخت مطالبات جامعه باید صورت پذیرد. باید زمینه‌های عملی مشارکت جوانان فراهم شود که متأسفانه هیچ یک از این‌ها انجام نشده‌اند.»

گفتار نهم:

روابط دختر و پسر در جامعه‌ی ما چگونه باید باشد؟

سیروس - بونا: از این که باید روابطی بین این دو گروه وجود داشته باشد، شکی نیست. اما باید این موضوع عملیاتی شود. ما باید انگاره شکنی و انگاره سازی (Image Making) کنیم. ما از طوح این ارتباط طبیعی ترس و ابهام داریم و به همین دلیل این همه مشکل اجتماعی برای خود و جامعه، ایجاد کرده‌ایم.»

اسماعیل کاظم نژاد: «از این که باید روابطی بین این دو گروه وجود داشته باشد، شکی وجود ندارد. با آموزش‌های فرهنگی باید سدها را از میان برداریم. باید از آغاز تحصیل، مانند دوره‌های مهد کودک و در پایان

مساجد با توجه به زمان با جوانان هم زبان بودند، اما امروز همه‌ی ما می‌دانیم که زمانه تغییر کرده است و نوعی بیگانگی در جوانان ایجاد شده است. باید زبان آن‌ها را فهمید و نیازهای آنان را در نظر گرفت و به خواسته‌هایشان توجه کرد.»

گفتار پنجم:

دانشگاه و تحصیلات عالی چه نقشی در زندگی جوانان دارند؟

علی - محمدی: «باید به جوانان تفهیم کرد که رفتن به دانشگاه علم و شعور و دانش انسان را بالا می‌برد. حتماً نباید دنبال منافع مالی آن بود.»

شهربانو - شاکری: «متأسفانه مدارک تحصیلی دانشگاهی باعث فخر فروشی جامعه شده است. پسری که به خواستگاری دختری می‌رود، اول ازش می‌پرسند مدرک چیست، بعد تصمیم می‌گیرند. جوان تحصیلات دانشگاهی می‌کند و مدرک تحصیلی می‌گیرد که سری در جامعه بلند کند.»

گفتار ششم:

چرا جوانان ما از مطالعه گریزان هستند؟

«غزل واره»

تو اگر شاخ نباتی
تو اگر بلبلی باغی
تو اگر زینت شاخی
تو اگر ابر بهاری
یا که همتای شقایق

من کویرم!

تو اگر آب حیاتی
تو اگر بارش رحمت
تو اگر شوری شیرین
تو اگر زندگی ناب،

من از اندیشه‌ی دورم!

تو اگر هستی میعاد
تو اگر بهار دلشاد
تو اگر موج سرافراز
تو اگر حوری طنان

من هراس هر غرویم!

تو اگر خورشید و نوری
تو اگر جام بلوری
تو اگر اسیر عشقی
یا که فریاد بلوغی

من زمین شوره زارم!

تو اگر شکوفه هستی
تو اگر پرنده هستی
تو اگر ابر سپیدی
تو اگر قابش خورشید

من غروب باطلاقم!

تو اگر بال سپیدی
تو اگر مرغ خوش آواز
تو اگر مست امیدی
تو اگر هستی پندار

من سکوت هر شبانگاه! ...

کیهان

فروردین ۱۳۶۹

تحصیل، مانند دانشگاه، دختران و پسران با هم باشند. باید نگاه این دو،
نگاهی دوستانه باشد و نه نگاه دو جنس مخالف به یک دیگر.

بسیاری از خانواده‌ها تمایل دارند که روابطی بسیار سالم بین دختر و پسر
باشد. سرانجام این دو موجود به هم می‌رسند. وقتی از جنس مخالف
خودمان شناخت کاملی نداشته باشیم، در آینده با مشکل رو به رو می‌شویم.
میزان بالا رفتن طلاق‌ها و بحران‌های خانوادگی پس از ازدواج به علت عدم
آگاهی و شناخت قبلی دختر و پسر قبل از ازدواج است که به صورت روز
افزون و خطرناکی بالا می‌رود. علت اصلی این بحران اجتماعی همان
ناشناس بودن طرفین است.»

«دکتر مهاجرانی در یکی از سخن رانی‌های خود هشدار داده بود که مقام ما
در دنیا از نظر طلاق به رتبه‌ی پنجم رسیده است. در برخی از شهرستان‌های
ما این آمار به صورت وحشتناکی جامعه را با خطر رو به رو کرده است. در
مواردی از بین ۹ ازدواج ۷ طلاق اتفاق افتاده است و علت آن تنها عدم
آگاهی دو طرف از یکدیگر بوده است.»

مهتاب - منصور، محبوبه - زمانی، مراد - نوذری، رضا - ذلکی
«بین دختر و پسر باید روابطی معقول و منطقی وجود داشته باشد.»

گفتار دهم:

چرا از میزان احترام کوچک‌ترها به بزرگ‌ترها نسبت به گذشته کم شده
است؟

پروانه - ستاری: «به علت چالش‌هایی است که بین دو نسل پدر و فرزند در
جامعه به وجود آمده است.»

سیروس - یونا: «نوعی اختلاف دیدگاهی بین دو نسل گذشته و حال وجود
دارد. بیش‌ترین علت را می‌توان نزدیکی و اختلاط فرهنگ‌های مختلف
دانست. ارزش‌های جهانی وارد ارزش‌های ملی گردیده و با ارزش‌های سنتی
و بومی درگیر شده‌اند.» این مشکل بزرگی است که نباید نادیده گرفته شده
و یا سرسری از کنار آن گذشت.....

پایان